

» Vi har valgt dialog i stedet for påbud, og jeg har fået en hel anden oplevelse af fortidsminderne og naturpleje på Læsø, efter vi har været rundt på øen.

MARIE AX, arkæolog, Kulturstyrelsen

I nærheden af de tidligere saltsyderier fandt arkæologerne adskillige fragmenter af slagge.

PLANER: Kulturstyrelsen var på studietur til Læsø for at sikre fortidsminder, når man går i gang med stort naturpleje-program

De tilgroede saltanlæg ligger skulder ved skulder på Langerøn og er let genkendelige med ildsted i midten og en mindre vold udenom. Her forsøger Gert Houmand at finde afmærkningen, mens Hans-Henrik Jørgensen og Per Pedersen ser til.

Man skal beskytte kulturen i naturen

Af Kirsten Østergaard
kirsten.oestergaard@nordjyske.dk

LÆSØ: Det omfattende Projekt Life Læsø handler ikke kun om naturpleje og øens udvikling. Det handler også om menneskers påvirkning af øen gennem tiden.

Mens Naturstyrelsen, Læsø Kommune og de private lodsejere i projektet hovedsageligt tænker på afgræsning, afbrænding og træfældning, har endnu en væsentlig medspiller meldt sig på banen, nemlig Kulturstyrelsen.

Læsø har flere end 700 fredede fortidsminder, tidligere saltsyderier, som skal bevares og kræver hensyn, inden Naturstyrelsen rykker ind på arealerne i forbindelse med Projekt Life Læsø.

Læsø har Danmarks største koncentration af fortidsminder, derfor har vi et særligt øje på øen, forklarer arkæolog Marie Ax fra Kulturstyrelsen.

Kulturstyrelsen har tidligt

været bekendt med Life projektet, og Marie Ax erkender, at forståelsen for Naturstyrelsens plejeplaner måske ikke var helt i overensstemmelse med Kulturstyrelsens opfattelse af, hvordan fortidsminder skal bevares.

Dialog i stedet for påbud

I stedet for at træffe en skrivebordsbeslutning fra København med diverse påbud valgte Kulturstyrelsen imidlertid at komme til Læsø.

Dels for selv at besigtige arealerne sammen med Naturstyrelsen, dels for at drøfte bevarelse af saltanlæggene og undgå eventuelle ødelæggelser og genoprette eksisterende skader.

Sammen med sin kollega fra Kulturstyrelsen, Jørgen Westphal, tog arkæolog Marie Ax på en halvanden dages stropetur i terrænet sammen med skovfoged Hans-Henrik Jørgensen og skovløber Per Pedersen fra Naturstyrelsen, suppleret af Gert

Skovfoged Hans-Henrik Jørgensen viste vej gennem Langerøn hegnet ved hjælp af kortet med jordlodder og afmærkede saltanlæg. Fra venstre Per Pedersen, Marie Ax, Gert Houmand, Hans-Henrik Jørgensen og Jørgen Westphal.

Hougaard, der er Naturstyrelsens ansvarlige for fortidsminder.

Senere besøgte gruppen Horneks for at se på afbrænding af lyng og senere blev tilgroningen af saltanlæg studeret på Kringelrøn.

Gruppen besigtigede også kaptajn Mathiesens anlæg

på Færøen og Langerøn hegnet, hvor saltsyderierne har ligget som perler på en snor.

Undervejs forklarede Hans-Henrik Jørgensen detaljeret, hvordan Naturstyrelsen agtede at gå til værks, om der kunne arbejdes maskinelt eller med håndkraft for at fjerne uønsket bevoks-

FAKTA

PROJEKT LIFE LÆSØ

■ Læsø Kommune og Naturstyrelsen har sammen med lodsejerne på Læsø søsat et projekt, der vil sende op mod 2500 dyr ud på Læsøs truede strandenge og andre lysåbne naturarealer, der skal afgræsses for ikke at gro til og blive ødelagt.

■ EU's LIFE+ Nature program har givet tilsagn om at støtte opstarten af projektet med otte millioner kroner.

■ I alt skal de græssende dyr på Læsø bevare naturværdierne på ca. 4000 hektar, der blandt andet omfatter Rønnerne.

■ En tredjedel af arealet er ejet af Naturstyrelsen.

■ Projektet bygger på, at kreaturer, får og heste vil skabe en så positiv effekt, at Læsø ikke bare bevarer og sikrer sin natur, men samtidig kan skabe nye arbejdspladser på øen.

■ Der er samtidig mulighed for, at de mange dyr på sigt kan danne grundlag for genetablering af et slagteri på øen.

■ Tanken er at skabe en lodsejerforening, hvor alle Natura 2000-arealer på øen drives i fællesskab - og åbenlyse stordriftsfordele udnyttes - således at øens natur bliver plejet optimalt.

■ Tidligere var der mange dyr på Læsø til at klare afgræsningen og holde gang i øens arbejdspladser, men strukturændringer i landbruget har betydet, at hovedparten af dyrene i dag er væk.

■ Projektarealet er sammensat af 335 individuelle lodsejere (1758 matrikler) og det koster i alt 16 millioner kroner at gennemføre det indledningsvis 5-årige projekt.

ning og om fornyelse af lyngarealer ved hjælp af afbrænding.

Kreativitet

- Vi skal finde ud af, hvor vi kan bruge maskinelt grej, og hvor vi skal arbejde med let hånd af hensyn til fortidsminderne og naturen. Vi vil gerne have, at både natur og kultur trives. Derfor skal vi tænke kreativt, betoner han.

Rundturen på Læsø blev en gevinst for begge parter,

der hver især fik større indsigt og forståelse for modpartens synspunkter.

- Vi har valgt dialog i stedet for påbud, og jeg har fået en hel anden oplevelse af fortidsminderne og naturpleje på Læsø, efter vi har været rundt på øen. For eksempel har projektet et ønske om at lave medvind af afbrænding. Det er normalt ikke tilladt områder med fortidsminder, men her vil det give mening, erkender Marie Ax.